

Paulina Popescu

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poștal 014606, România

Diffuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0079-1

Tehnoredactor: Mihaiță Stroe

Ilustrație copertă: Acuarelă de Julie Mallette

Editor: Valentin Ajder

Fluturii cenușii

Cuprins

Autobuzul, ca un animal bolnav	5
Un turist canadian îndrăgostit de o româncă.....	11
Cererea în căsătorie, ...	26
în contradicție cu obligațiile de partid.....	26
Un canadian credul și sincer	33
Ne căsătorim sau nu.....	39
Căsătoria – o problemă de stat.....	50
Viața în comunism.....	55
O viață de privilegii.....	67
Viața continuă, încarcerată între noapte și zi	72
În aşteptarea aprobării.....	75
Cu răbdarea treci oceanul	82
Greva foamei.....	87
Deposedarea de proprietate	92
În drum spre libertate.....	99

Autobuzul, ca un animal bolnav

Sabina mergea spre serviciu în pas vioi, după ce a coborât din autobuzul supraîncărcat și care se târa ca un animal bolnav. Oamenii erau nemulțumiți de ineficiența cu care circulau mijloacele de transport deși era vară și timp frumos.

Puteai aștepta pentru un autobuz și o oră. Mașinile erau rare, carburantul fiind raționalizat, în schimb troleibuzele se lăfăiau pe bulevardul îngust și cenușiu.

În autobuz te simțeai ca într-o cutie de sardele, împins și șifonat de trupuri calde, de diferite forme. Mirosea a transpirație, amestecată cu parfumuri de calitate proastă, tutun și izuri persistente de prăjeală din bucătărie. În sfârșit, scăpase de îngheșuiala zdravănă, dar mai trebuia să parcurgă o bucată de vreme pe jos pentru a evita din nou circul din troleibuze. În plus, puteai să simți pulsul orașului, să te trezești, dacă erai încă adormit, de claxoanele ascuțite și răcnetele șoferilor nervoși.

Orașul se trezise de mult, de când se crăpase de ziua și furnicarul de oameni începuse să se miște. Se putea încă respira aerul filtrat de roua dimineții, pentru că, după ora zece și mai ales când se înceinea asfaltul, vara te usturau ochii de atâtă poluare și mirosea a motorină arsă.

Acesta era Bulevardul Magheru, cu o concentrație maximă de teatre și cinematografe, magazine și agenții de turism, hoteluri de lux și viață de noapte. Pentru a vedea un

film la Patria, stăteai ore întregi la coadă, aici era epicentrul bișnițarilor, care faceau bani prin specula cu biletele de cinema. Studenții se îmbulzeau să vadă câte un film american, cu o lume ca de pe o altă planetă. Tot aici se foiau țigării care schimbau bani la negru și era raiul prostituatelor.

Turiștii străini erau ademeniți de sumele mari pentru schimbul valutar și primeau țeapă când în loc de bani li se ofereau tăieturi din ziar, în forma bancnotelor de o sută de lei. Cu o obrăznicie tăioasă, acești bișnițari opereau turiștii și după ce tranzacția era făcută strigau panicați „Vine poliția!”, iar turistul pentru a nu avea contact cu autoritățile comuniste fugea înfricoșat, strângând în mână maldărul de tăieturi din ziar.

„Le-am spus, i-am avertizat să nu facă acest lucru”, își zicea Sabina, „este ilegal să schimbi bani pe stradă.”

Pe acest bulevard se aflau shopurile în dolari, cu mărfuri din Occident care îl făceau să saliveze pe tot românul captiv în România, numai că prețurile erau mai ridicate ca în străinătate. Aici se aflau parfumuri franțuzești, țigări Kent, radiocasetofoane Sanyo, ciocolată Toblerone, sticle de whisky, deodorante și săpunuri Fa, Rexona și Lux. Cele mai banale săpunuri, pe care nu le folosește nimeni în Occident și zac pe rafturi, creme ieftine pentru față și, mai ales, pantaloni jeans făceau parte din inventar. Românii munceau o lună întreagă pentru a plăti o pereche de blugi Levi's și se simțeau atât de fericiți de o asemenea achiziție și, prin ea, tot mai aproape de celalătă lume, a Occidentului, universul care le era interzis. Banala gumă de mestecat se putea cumpăra numai în aceste shopuri. Sabina își amintea un caz când un băiețel, având o mână de mărunțis de valută forte, s-a dus singur la unul dintre aceste shopuri

să își cumpere o gumă de mestecat, dar a fost refuzat de vânzătoare. Românii de rând nu aveau voie să dețină valută, acest lucru făcea parte din multitudinea interdicțiilor introduse de regimul comunist.

Adesea trecând pe acest bulevard, Magheru, Sabina își amintea cu oroare de cutremurul din 1977, cu imagini apocaliptice, când în 56 de secunde au murit 1570 de oameni, peste zece mii de oameni au fost răniți și nenumărate clădiri s-au prăbușit la pământ.

În acel moment când pământul s-a zguduit și a tremurat până în mărunte, Sabina era în camera ei cu o prietenă, la o cafea. A simțit cum se clatină pereții iar cafeaua sărea din ceașcă în stropi mărunți. Vitrina barului, plină cu pahare, a început să zângănească, dar nu s-a spart nimic. Credeau că este sfârșitul lumii și că pereții casei, care scârțâiau și părăiau, vor ceda și se vor prăbuși peste ele. Căramizile suspinau și ele sub mortar, zgâltăite de undele seismice. Stăteau pe un fotoliu și nu știau ce să facă, cum să procedeze, seismul le luase total prin surprindere. Nu mai trăiseră în viață lor ceva asemănător și erau îngrozite, dar fericite că au scăpat cu viață.

Sabina nu a putut uita niciodată ziua fatală când, a doua zi, ea trebuia să primească un grup de bulgari, când se plimba cu 20.000 de lei cash în buzunar, o avere pentru acele timpuri, și trecând pe acest bulevard a văzut trupuri atârnând pe clădiri demolate, oameni mutilați, copii zdrobiți, mâini, picioare, sânge, praf și moloz. Nu mergea niciun mijloc de transport, nu funcționau telefoanele și a făcut drumul pe jos, drumul groazei. Atunci a zărit-o pe

Elena Ceaușescu, îmbrăcată într-un mantou de vizon alb, o provocare, o alegere atipică, în timp ce sclavii epocii comuniste trebuiau să își întoarcă pe dos paltonul ros de atâtă purtare și frecare prin mijloacele de transport în comun.

Într-o zi din zile, când Sabina a ajuns la birou – două săli mari, mobilate sumar –, una dintre colegi i s-a adresat pe un ton de reproș:

„Te-a căutat cineva de mai mult de zece ori ieri.”

„Cine m-a căutat, a lăsat vreun mesaj?”, a întrebat Sabina surprinsă.

„Nu știm, voia să vorbească numai cu tine.”

Sabina s-a așezat la un birou, studiind cu atenție și nervozitate o foaie de serviciu. Nu se mai putea concentra, gândindu-se la telefonul misterios. Cine putea să o sună, cine ar fi putut să fie persoana?

Telefonul suna nonstop în acest birou suprasolicitat și aglomerat. Funcționarii de aici trebuiau să aibă nervi de fier și mâna încleștată pe telefon. Era nevoie de răspunsuri prompte și decizii la minut.

„Pentru tine, Sabina”, a spus o colegă și i-a înmânat telefonul.

Biroul amuțise dintr-o dată, totul se oprișe parcă în loc, până când și telefoanele păreau să nu mai funcționeze. Toți au început să asculte con vorbirea, curioși, sau din instincțul de a se spiona unul pe altul. Nici nu știai cu adevărat dacă un prieten îți era loial sau nu. Nu închideai bine ușa că începeau să te vorbească de rău chiar și prietenii.

Sabina a luat receptorul, a ascultat câteva minute și apoi a răspuns „da”, după care legătura telefonică a fost tăiată brusc.

S-a așezat pe scaun lipsită de vlagă și față ei devenise

roșie. Toți se uitau la ea înmărmuriți și, mai ales, curioși.

„Hai, spune-ne cine te-a căutat”, a spart tacerea Aurelia.

„Un fost turist de-al meu, nici nu știu cum a avut numărul de telefon al agenției”, a mormăit fata.

Sabina știa cine este, dar nu ea îi dăduse numărul de telefon, pentru că nu avea voie să facă aşa ceva, fiind străin.

Persoana care a căutat-o a fost Robert, un turist de-al ei dintr-un grup de canadieni. Își amintea cu detalii despre acest Tânăr. Era mai mare cu câțiva ani decât ea, avea ochii albaștri și părul cărlionțat și era vesel tot timpul. Își manifesta bucuria exuberantă și voia bună în cascade de râs molipsitor. Era suficient să-l privești ca să te înveselești.

De când a văzut-o, Robert nu și-a mai dezlipit ochii de la Sabina, era tot timpul în jurul ei cu întrebări, unele puținile, și un evantai de complimente. Devenise plăcăsitor, agasant aproape, tipul de turist care nu te mai lasă în pace cu întrebări din toate domeniile, ca și cum numai el ar exista în grup. Sabina lucra ca ghid interpret la ONT Carpați, singura agenție de turism din România, care avea vreo 30 de ghizi angajați permanent, iar restul erau sezonieri. Pe lângă că lucrau cu turiștii străini, aceștia acompaniau și turiștii români prin excursii în țările comuniste: Rusia, Bulgaria, Polonia, RDG, Cehoslovacia etc.

Sabina era o fată blondă cu ochii albaștri, puțin timidă, dar foarte atrăgătoare și plăcută, o Tânără fremătând de viață. Turiștii o iubeau și ea punea suflet în tot ce facea, îi plăcea această muncă. A lucrat la ONT era o muncă foarte grea, care îți solicita energie și răbdare, cunoștințe vaste, cel puțin despre România și lagărul comunist, numai că erau urmărit nonstop de securitate. Sabina era un suflet onest,

incoruptibilă și cam deranjantă pentru șefii de restaurante care furau cu nesimțire din porțile turiștilor. O numeau „Prințesa” și era privită cu respect. Credea cu naivitate în justiție, era o idealistă.

„Atenție, a venit «Prințesa» cu un grup de turiști!”, își anunța băiatul de sală colegii.

„Ce meniu ne-ați pregătit azi?”, îl întreba Sabina pe șeful de sală.

Acesta o invita politicos în biroul său pentru a discuta în detaliu meniul. Câteodată încerca să o corupă. Furtul din avutul statului era la ordinea zilei, fiecare fura ce putea, de unde putea.

„Haideți să punem în meniu cafea, știți dumneavoastră, și să împărțim banii pe jumătate”, încerca șeful de sală o mică ciupeală.

„Nu, nu sunt de acord”, răspunde ea senină.

„Dar colegii dumneavoastră sunt de acord”, insista el.

„Nu mai insistați, nu mă interesează aceste găinării”, răspunde ea.

Sabina lucra zilnic cu turiști francezi, englezi și bulgari, în circuite de o săptămână sau două, sejururi la mare sau la schi. În cele două săptămâni de concediu la care avea dreptul nu își dorea decât să doarmă, să citească și să trândăvească liniștită în intimitatea apartamentului său. Dormea mai mult prin hoteluri decât acasă, unde venea să își schimbe hainele și să pregătească o altă valiză. Se scula foarte devreme dimineața, trezită de dușul rece și o bună cafea turcească, și se culca la miezul nopții, după o zi extenuantă de lucru.

Un turist canadian îndrăgostit de o româncă

Cu câteva săptămâni în urmă avusesese un grup de canadieni, veniți prin Exotic Tours, o agenție de turism din Montréal, al cărui director era un român fugit din țară. Era un grup mic de 20 de persoane, haois, vesel, un amestec de toate vîrstele, format din francofoni și anglofoni. Francezii, spre deosebire de englezi, sunt latini, volibili, gălăgioși și atașanți. Printre ei era și Robert.

Sabina a fost șocată de accentul francezilor din Québec, fiind obișnuită cu grupurile de francezi originari din Franța. Franțuzii erau cei mai dificili turiști, certăreți, se plângau pentru orice nimic, protestau tot timpul, nemulțumiți. Canadienii erau de departe cei mai amabili turiști. Nu îi suna bine la ureche accentul lor, dar erau oameni de treabă, turiștii idealii. Erau și mai greu de înțeles atunci când foloseau regionalisme.

„Ce limbă vorbesc turiștii acestia, domnișoară, și de unde vin?”, a întrebat un receptionist de la hotelul Boulevard, unde au fost cazați.

„Limba franceză, și vin din Canada”, a răspuns ea.

„Nu seamănă a franceză dialectul lor, nu înțeleg niciun cuvânt”, a continuat omul.

„Nu fiți atât de exigent, cu siguranță nu au accentul parizian, dar te poți înțelege cu ei”, i-a replicat Sabina.

Turiștii își exprimau admirarea pentru felul în care se îmbrăca și pentru cum arăta.

„Semeni cu Margaret Trudeau”, s-a lansat în aprecieri o bătrânică. Sabina habar nu avea cine era Margaret Trudeau, dar i-a mulțumit pentru compliment.

„Îmi plac unghiile tale, ce faci pentru a le avea aşa de lungi?”, i-a spus o altă doamnă.

„De ce oamenii se îmbracă mohorât, în culori închise, în țara ta?”, a întrebat un domn.

Nici nu știa cum să răspundă la această întrebare. Pentru că aceasta este moda la noi, în comunism, pentru că toate confecțiile frumoase se duc la export, gândeau ea, dar nu putea să le spună.

„De ce bărbații sărută mâna femeilor?”, se întrebau ei.

„De ce poartă toți tinerii părul scurt?”

„Ce înseamnă «remaiem ciorapi»?”, se întrebau turiștii străini.

Remaiatul ciorapilor era o meserie căutată pe acele vremuri. Ciorapii din nylon erau scumpi și greu de obținut, ca toate celelalte obiecte de îmbrăcăminte. Femeile purtau mai mult fuste și rochii decât pantaloni și aveau nevoie de ciorapi. În România exista chiar o fabrică ce producea ciorapi de mătase, fabrica Adesgo. Circula și un banc în legătură cu remaiatul ciorapilor: „Pierdut ciorap Adesgo remaiat, an de fabricație 1979”. Românii, inventivi, au creat un fel de croșetă prevăzută cu un fel de ac fin, pentru a trage firul de mătase.

Turiștii erau încântați să viziteze o țară latină comunistică și îi auzeau cum vorbeau cu mândrie despre descoperirile lor lingvistice. Au fost amuzați de cuvântul „tutun”, care în argoul québécois înseamnă o persoană grasă, voluminoasă.

Erau curioși și o asaltau pe Sabina cu tot felul de întrebări ciudate. Unii îi povestea cu lux de amănunte despre Montréal și „orașul subteran”, alții se interesau de Nadia Comănești, care a obținut nota zece la Jocurile olimpice de la Montréal, în 1976. Un turist i-a dăruit chiar steagul Canadei, de care ea s-a îndrăgostit pe loc. Frunza de

arțar stilizată în roșu i s-a întipărit pe inimă. I se părea că reprezintă cel mai interesant, cel mai original drapel pe care îl văzuse vreodată. Deodată, arțarul devenise copacul ei preferat și, plimbându-se prin parc, aduna cu nostalgie buchețele de frunze de arțar.

Sabina avea în minte discursul șefului ei de la ONT, un tip mic de statură și cu privirea răutăcioasă, care îi sfătuia pe tinerii studenți cum să se poarte cu turiștii, cum să se îmbrace.

„O ghidă trebuie să fie întotdeauna manichiurată și pedichiurată, coafată și în special cochetă”, repeta el mecanic în cadrul ședințelor de instructaj profesional.

„Ținuta voastră trebuie să fie impecabilă”, turuia el, „trebuie să le arătăm străinilor cât de bine o ducem noi, români, în comunism.”

„Banii pe care îi primim pe zi nu ajung decât pentru cel puțin la o manichiură. Cu ce bani să ne cumpărăm toalete sofisticate pentru a impresiona?”, se gândeau Sabina.

Românii, ca de altfel toți est-europeni, puneau mare accent pe îmbrăcămîntea de lux, pe lucruri create de designeri, pe încălțăminte scumpă și în special pe parfumuri. Femeile arătau bine, mai ales că erau slabe, pentru că nu existau restaurante fast-food. Mâncarea era pregătită acasă, din alimente proaspete, cumpărate de la țăranii din piață.

În ultimul timp, magazinele erau goale în București, ca și în toată țara, de altfel. Într-o zi Sabina plecase la Calafat să întâmpine un grup de turiști împreună cu o altă colegă, ghid și ea. Așteptând toată ziua, tremurând de frig în clădirea vămii, li s-a făcut foame și au trebuit să mănânce o conservă de ghiveci de legume cu biscuiți. Pâinea se

vindea pe cartelă, pe bază de buletin, iar ele aveau buletin de București.

Ea lucrase la ONT încă de pe băncile facultății, o experiență extraordinară pentru un student la limbi străine, care astfel își putea exersa și perfecționa limba. Pe atunci studenții nu aveau unde să lucreze în timpul verii, poate numai cei de la țară, care își ajutau părinții. Turismul începuse să se extindă în România și era o nevoie stringentă de vorbitori de limbi străine. În fiecare an lucrătorii de la ONT veneau la facultăți pentru a recruta studenți.

Sabina optase pentru studiul limbii bulgare, deși nu cunoștea nici alfabetul slav. A fost o muncă enormă pentru ea, să învețe o limbă străină cu totul nouă în patru ani nu este ușor. După primul an de facultate cunoștea numai timpul prezent, dar a fost selecționată de către profesoara ei să participe la un curs de vară în Bulgaria, la Sofia, pentru îmbunătățirea limbii bulgare. Primise chiar o bursă la terminarea facultății pentru studii doctorale în Bulgaria, dar, bineînțeles, nu a fost lăsată să plece din țară. Făcuse o prezentare la o conferință universitară și în final i s-a înmânat o ofertă, scrisă în franceză, provenind de la Ambasada Bulgariei.

„Partidul are nevoie de dumneata aici, în România, la construirea socialismului”, i s-a răspuns tăios de la Serviciul Pașapoarte.

„Studiile doctorale sunt destinate în exclusivitate savantei”, se gândeaua Sabina. Televiziunea și presa preaslăveau activitatea de „cercetare” a tovarășei Elena Ceaușescu, vitrinele librăriilor fiind împânzite numai de operele soților Ceaușescu, care nici măcar nu erau plagiate, ci scrise la cerere de către cei mai renumiți savanți ai țării.

După acest eșec, se hotărâse să își continue studiile

academice postuniversitare în România și în acest sens l-a contactat pe unul dintre profesorii săi de la universitate. Acesta a sfătuit-o prietenesc să nu aplice la examenul de admitere la doctorat pentru că toate locurile erau deja aranjate pentru copiii celor din clasa conducătoare. După un timp, întâlnindu-se din întâmplare cu profesorul, acesta i-a spus: „Candidații care s-au prezentat au fost sub limita mediocrității și nu i-am putut accepta, oricât de influenți erau părinții lor. Îmi pare rău că te-am sfătuit să nu aplici, te rog să mă ierți”.

Era însă prea târziu, pentru că nu mai avea chef nici pentru studii.

Circuitul turistic în care l-a cunoscut pe Robert era clasic, cu monumentele reprezentative și emblematice ale României: Sinaia, Brașov, castelul Bran și Sibiu. Valea Prahovei, cu căsuțele în stil românesc, cu cerdac din lemn, aruncate printre brazi atrăgeau privirile turiștilor. La Sinaia, într-o fostă reședință a castelului Peleș, se vizita numai un pavilion cu obiecte de ceramică, veselă în principal, care aparținuseră regelui Carol I, în timp ce castelul, fosta reședință de vară a regilor României era închis pentru renovare. De fapt, lui Ceaușescu nu i-a plăcut niciodată acest castel și nu prea a investit bani în renovări. Existau zvonuri că renumitul castel Peleș ar fi fost folosit totuși pentru protocol, Ceaușescu primea acolo președinți, șefi de stat și oameni influenți care vizitau România. Superbul palat a fost golit de două ori pe timpul comunismului, obiectele prețioase fiind împrăștiate sau pierdute. Oricum acest castel face parte din marea familie a castelelor-reședință europene ridicate în perioada 1860-1900. Deși turiștii puteau să-l vadă numai în exterior, acest palat din